

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi okvira za zagotavljanje zanesljive in trajnostne oskrbe s kritičnimi surovinami ter o spremembi uredb (EU) št. 168/2013, (EU) 2018/858, 2018/1724 in (EU) 2019/1020

[COM(2023) 160 final — 2023/0079 (COD)]

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Zanesljiva in trajnostna oskrba s kritičnimi surovinami v podporo dvojnemu prehodu

(COM(2023) 165 final)

(2023/C 349/22)

Poročevalec: **Maurizio MENSI**

Soporočevalec: **Michal PINTÉR**

Zaprosili	Evropski parlament, 8. 5. 2023 Svet Evropske unije, 16. 5. 2023
Pravna podlaga	člena 114 in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI)
Datum sprejetja na seji CCMI	22. 6. 2023
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	12. 7. 2023
Plenarno zasedanje št.	580
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	183/1/6

I. PRIPOROČILA ⁽¹⁾

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

1. pozdravlja prizadevanje Evropske komisije, da v skladu s cilji zelenega dogovora in vso s tem povezano zakonodajo pripravi usklajeno politiko EU o kritičnih in strateških surovinah ter o razvoju vrednostnih verig v ekstraktivni industriji ter industriji rafiniranja in recikliranja;
2. poziva Evropsko komisijo, naj poskrbi za celovit pristop z usklajenimi politikami EU za zagotovitev regulativne varnosti za naložbe v raziskovanje, pridobivanje, predelavo, rafiniranje in recikliranje surovin, njihovih stranskih proizvodov in najpomembnejših mineralov, ki bo temeljil na gospodarski in tehnični izvedljivosti, skladnosti politik in pravni varnosti za poslovne subjekte v teh sektorjih;
3. poziva k usklajevanju politike surovin s socialnimi politikami EU in k podpori krepitve zmogljivosti na ravni EU na področju znanj in spretnosti za ekstraktivne industrije, in sicer z usmeritvijo v preusposabljanje in izpopolnjevanje obstoječe delovne sile, ter k razvoju zmogljivosti upravljanja v javnih upravah držav članic EU;
4. priporoča, da se na sezname kritičnih in strateških surovin vključijo tudi drugi materiali, ki so ključni za sektorje zelenih tehnologij/čistih tehnologij, ob upoštevanju, da je treba te sezname redno posodabljanje in da morajo temeljiti na izčrpnih, preglednih in z dokazi podprti oceni kritičnosti in/ali strateške vrednosti, ki se opravi v posvetovanju s predstavniki industrije in strokovnjaki;

⁽¹⁾ Ta priporočila dopolnjujejo predlogi sprememb na koncu tega dokumenta.

5. poziva, naj Evropska komisija v sednji in novi sestavi zagotovi dostop do energije po konkurenčnih cenah in ciljno usmerjenega financiranja za ekstraktivno industrijo in recikliranje v EU ter hkrati poskrbi, da bodo postopki izdaje dovoljenj in licenc za nove projekte na področju surovin poenostavljeni in skrajšani ter da bodo vse nove zahteve glede poročanja ali revizije za podjetja čim manjše;
6. podpira učinkovito izvajanje ukrepov trgovinske zaščite za zaščito novih projektov na področju surovin v EU ter za odpravo nepoštenih trgovinskih praks in omejitev z odzivi, ki so skladni s pravili STO;
7. priporoča, da se v zakonodaji o recikliranju in odpadkih prednostno obravnavajo kritične in strateške surovine ter da se podprejo trgi sekundarnih surovin, zlasti pri materialih, ki so bistveni za zeleni prehod;
8. priporoča, da se projekti raziskovanja in pridobivanja kritičnih surovin na tleh EU podprejo z javnim financiranjem, in sicer z usklajevanjem s pravili o državni pomoči;
9. priporoča, da se zagotovi usklajevanje med predlagano uredbo o kritičnih surovinah in protimonopolnimi orodji EU, da bi se preprečilo neupravičeno izkrivljanje notranjega trga;
10. predlaga, da se preučijo tudi možnosti za posebna partnerstva in sporazume o sodelovanju z državami kandidatkami;
11. priporoča, da se pri ocenjevanju skladnosti z drugimi politikami EU doseže pravo (okoljsko) ravnovesje.

II. POJASNILO/RAZLAGA

1. Komisija je 16. marca 2023 skupaj s sporočilom predstavila predlog nove uredbe, katere cilj je zanesljiv dostop do kritičnih in strateških surovin (uredba o kritičnih surovinah). Uredba določa regulativni okvir za podporo razvoju domačih zmogljivosti ter krepitev trajnostnosti in krožnosti dobavnih verig kritičnih surovin v EU, v sporočilu pa so predlagani ukrepi za podporo diverzifikaciji dobavnih verig z novimi mednarodnimi vzajemno podpornimi partnerstvi.
2. Splošni cilj uredbe o kritičnih surovinah je obravnavati pomanjkanje zanesljivega in trajnostnega dostopa do kritičnih surovin za EU, tako da se povečata ozaveščenost industrije EU o tveganjih, povezanih s kritičnimi surovinami v globalni dobavni verigi, in njihovo zmanjševanje, da se na notranjem trgu poveča zmogljivost vrednostne verige kritičnih surovin v EU in zmanjša okoljski odtis porabe kritičnih surovin v EU.
3. Ta pobuda bo s predlogom skladnega pristopa EU za izboljšanje in zagotavljanje zanesljivosti oskrbe s kritičnimi surovinami prispevala k preprečevanju morebitnega izkrivljanja konkurence in razdrobljenosti enotnega trga, ki bi verjetno nastala zaradi takih nekoordiniranih ukrepov, ohranili pa se bodo tudi enaki konkurenčni pogoji za podjetja v EU.

Zagotoviti celovit pristop z usklajenimi politikami EU, da se za naložbe vzpostavi regulativna varnost

4. EU je trenutno odvisna od uvoza številnih surovin (75 % do 100 % dobave), zato je izpostavljena ranljivostim vzdolž dobavnih verig in znatnemu nihanju cen. V skladu s poročilom OECD *Global Material Resources Outlook to 2060* (Svetovni obeti glede virov surovin do leta 2060) naj bi se svetovna raba surovin do leta 2060 skoraj podvojila, najhitreje pa naj bi rasla raba kovin, in sicer tako primarnih kot sekundarnih. Hkrati EU proizvede manj kot 5 % svetovne proizvodnje mineralnih surovin. Kitajska sama zagotavlja približno 75 % svetovne proizvodne zmogljivosti litij-ionskih baterijskih celic in ima deset največjih svetovnih dobaviteljev fotovoltaične opreme. Nasprotno pa je v EU le približno 3 % svetovne proizvodne zmogljivosti litij-ionskih baterijskih celic.

5. Z uredbo o kritičnih surovinah je predvidena opredelitev in podpora za strateške projekte na področju pridobivanja, predelave ali recikliranja strateških surovin. Da bi privabili take naložbe – z relativno dolgimi časovnimi okviri – bi morala Komisija obravnavati vprašanje regulativne varnosti. Predvidljivo in stabilno regulativno okolje je ključnega pomena za privabljanje naložb ne le v dejavnosti raziskovanja in pridobivanja surovin, temveč tudi v procesu predelave in recikliranja.

6. Na stabilnost in privlačnost poslovnega okolja EU vpliva več zakonodajnih okvirov, pogosto konkurenčne in večkratne zahteve za poročanje pa prispevajo k regulativni negotovosti (glej med drugim direktivo o industrijskih emisijah ⁽²⁾, uredbo o baterijah ⁽³⁾, revizijo uredbe REACH, zakonodajo o odpadkih, uredbo o okoljsko primerni zasnovi za trajnostne izdelke, akt o neto ničelni industriji, novo industrijsko politiko EU, akcijski načrt za krožno gospodarstvo, direktivo o okoljsko primerni zasnovi ⁽⁴⁾ itd.). Zato je ključnega pomena, da se izognemo dvojni ali pretirani regulaciji, če želimo privabiti in spodbuditi naložbe v domače industrijske zmogljivosti za raziskovanje, rudarjenje, rafiniranje, predelavo materialov in recikliranje. Uredba o kritičnih surovinah bi morala temeljiti na delu Komisije na drugih področjih in biti v celoti usklajena s cilji zelenega dogovora ter skladna s povezano zakonodajo. Politika o kritičnih surovinah bi morala v največji možni meri temeljiti na dokazih in upoštevati razpoložljive podatke (glej prognozično študijo Skupnega raziskovalnega središča (JRC) iz leta 2020 z naslovom Critical Raw Materials for Strategic Technologies and Sectors in the EU (Kritične surovine za strateške tehnologije in sektorje v EU) ali poročilo JRC o znanosti za politiko z naslovom Supply chain analysis and material demand forecast in strategic technologies and sectors in the EU (Analiza dobavne verige in napoved povpraševanja po materialih v strateških tehnologijah in sektorjih v EU).

7. Drugo vprašanje se nanaša na to, da je treba deležnikom dati natančne smernice o tem, kako se bodo v politikah EU uporabljali sezname strateških in kritičnih surovin ter kako se bodo prilagajali glede na prihodnji razvoj trga kritičnih surovin. Seznam kritičnih surovin lahko oblikovalcem politik pomaga poudariti pomen in vlogo nekaterih snovi v gospodarstvu EU, a če želimo, da bodo snovi s seznamom kritičnih surovin ustrezno podprte v sedanji in prihodnji zakonodaji, je treba storiti še več. Pri oblikovanju politike je treba jasno določiti prednostni pomen kritičnih surovin, zlasti na področjih industrijske politike, trgovinske politike, državne pomoči, raziskav, razvoja in inovacij, podnebja in okolja, pa tudi pri zakonodaji o kemikalijah. Vse te politike in njihove cilje bi bilo treba uskladiti, da bi ustvarili omogočivne pogoje ter ugodno regulativno ureditev za kritične surovine in razvoj njihovih vrednostnih verig. Nadaljnja pojasnila so potrebna tudi v zvezi s prednostnim razvrščanjem projektov, pri katerih glavni pridobljeni material ni niti strateški niti kritični, so pa takšni stranski proizvodi (npr. projekt pridobivanja železove rude, pri katerem se kot stranski proizvodi pridobivajo redke zemlje). Poleg tega je treba pojasniti status „drugih“, tj. „nestrateških“ projektov, da bo mogoče jasno razumeti, kako in v kakšnem časovnem okviru bodo ti projekti ocenjeni in finančno podprti. Okrepljena prednostna obravnava strateških projektov na področju surovin v nobenem primeru ne bi smela zmanjšati prednosti drugih pomembnih projektov na področju surovin ali projektov v vrednostni verigi surovin.

8. Pobude Komisije na področju surovin morajo poleg zagotavljanja pravne varnosti deležnikom temeljiti na širši javni podpori. Širitev rudarstva, predelave in recikliranja bo ustvarila nova delovna mesta in prispevala h gospodarskemu napredku, vendar pa je treba zagotoviti, da bo javnost to sprejela. Izjemnega pomena je ozaveščanje državljanov: Komisija naj izvaja ciljno usmerjene komunikacijske strategije za obveščanje državljanov EU o koristih, trajnostnosti in okoljskem vplivu novih industrijskih naložb, povezanih s kritičnimi surovinami, ter za obravnavanje pomislekov posameznih skupin deležnikov, lokalnih skupnosti in državljanov EU v zvezi s širjenjem raziskovalnih in rudarskih dejavnosti.

Usklajevanje s socialnimi politikami EU: podpora vseevropskim zmogljivostim na področju znanj in spretnosti za ekstraktivno industrijo

9. Sektor surovin zagotavlja približno 350 000 delovnih mest v EU in več kot 30 milijonov delovnih mest v proizvodnji, katerih obstoj je odvisen od zanesljivega dostopa do mineralnih surovin. Za zagotovitev trajnostne oskrbe EU s surovinami in naprednimi materiali bo do leta 2030 potrebnih več kot 1,2 milijona novih delovnih mest ⁽⁵⁾. Zato je treba uredbo

⁽²⁾ Direktiva 2010/75/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. novembra 2010 o industrijskih emisijah (celovito preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja) (prenovitev) (UL L 334, 17.12.2010, str. 17).

⁽³⁾ Uredba (EU) 2023/1542 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. julija 2023 o baterijah in odpadnih baterijah, spremembi Direktive 2008/98/ES in Uredbe (EU) 2019/1020 ter razveljavitvi Direktive 2006/66/ES (UL L 191, 28.7.2023, str. 1).

⁽⁴⁾ Direktiva 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo (prenovitev) (UL L 285, 31.10.2009, str. 10).

⁽⁵⁾ Ocena EIT glede surovin.

o kritičnih surovinah uskladiti s socialnimi politikami EU in na ravni držav članic podpirati prizadevanja za krepitev zmogljivosti, da se okrepi delovna sila v dobavnih verigah kritičnih surovin, ekstraktivni industriji, predelavi in recikliranju. Ključnega pomena je podpirati izobraževanje ter krepitev znanj in spretnosti na akademskem področju, prav tako pa se je treba s prizadevanji za krepitev zmogljivosti usmeriti na strokovnjake iz industrije v sektorju surovin in javnih uprav držav članic. To bi bilo mogoče doseči z ustanovitvijo novih (in/ali s podporo že obstoječih) namenskih institucij za podporo visokošolskemu izobraževanju in strokovnemu usposabljanju za sektor surovin ter za preusposabljanje in izpopolnjevanje obstoječe delovne sile v EU. Nenazadnje je treba okrepiti prizadevanja za ustvarjanje in podpiranje uporabnega učenja in prenosa tehnologije med akademsko sfero, industrijo in raziskovalnimi organizacijami.

Vključiti druge materiale, ki so bistveni za sektorje zelenih tehnologij/čistih tehnologij, in zagotoviti skladnost z drugimi politikami

10. Poleg materialov, ki so v uredbi o kritičnih surovinah navedeni kot strateški ali kritični, obstajajo tudi surovine, ki niso kritične, vendar bi srednjeročno ali dolgoročno to lahko postale. Zato je potreben prožen seznam, ki ga je mogoče enostavno prilagajati in ga je treba redno posodabljanje – vsaj vsaki dve leti, po potrebi pa tudi pogosteje, odvisno od prihodnjega razvoja na tem področju. Ocena strateškega pomena različnih materialov bi morala biti tudi specifična za posamezne sektorje, da bi odražala povpraševanje v različnih proizvodnih sektorjih. Opraviti pa je treba tudi oceno dostopa do osnovnih surovin, da se v celoti dopolnijo prizadevanja Komisije za podporo kritičnim in strateškim surovinam.

11. Iz ocene morajo biti razvidne prednostne naloge in potrebe EU pri energetskega prehodu, predvidoma do leta 2030, vključevati pa mora tudi materiale, za katere očitno tveganje motenj v dobavi še ne obstaja, je pa po njih veliko povpraševanje v sektorjih, ki so kritični za cilje EU na področju razogljičenja ter zelenega in digitalnega prehoda, ali pa ti materiali veljajo za bistvene minerale. S poudarkom na teh prednostnih agendah je treba ustrezno pokriti tudi osnovne vrednostne verige, kot sta prehranska varnost in medicina. Opredelitev materialov, ki jih je treba vključiti na različne sezname, mora vedno temeljiti na izčrpni, pregledni in jasno opredeljeni analizi za oceno njihove kritičnosti in/ali strateške vrednosti, tako da odraža celotno vrednostno verigo surovin, zahteve glede predelave in razpoložljivost nadomestkov. Redno bi se bilo treba posvetovati s predstavniki industrije in strokovnjaki ter zagotoviti delujoč in odprt dialog med Komisijo in industrijo.

Zajamčiti dostop do konkurenčnih cen energije in bolj usmerjenega financiranja za industrijske panoge EU

12. Trenutna energetska kriza je odločilno vplivala na vsa podjetja v EU, zlasti pa na energetske intenzivne panoge, vključno z ekstraktivnim sektorjem in recikliranjem. Da bi zagotovili dobro delujoč energetski trg EU, je potreben koordiniran odziv EU. Uspeh vsake politike EU na področju kritičnih surovin je odvisen od zanesljivega dostopa do zadostnih količin električne energije brez fosilnih goriv po konkurenčnih cenah. EESO pozdravlja reformo razpoložljivih okvirov financiranja s podobnimi ambicijami, kot spremljajo ameriški zakon o zmanjšanju inflacije; financiranje bi moralo biti bolj usmerjeno v fazo komercializacije in pokrivati operativne stroške, v nasprotju s sedanjim prednostnim financiranjem EU za fazo raziskav in razvoja novih strateških projektov. Čeprav se je pomembno osredotočiti na inovativne tehnologije in raziskave, je treba nastale proizvode ustrezno podpreti tudi v fazi komercializacije.

13. Želja Komisije, da bi pospešila postopke izdaje dovoljenj, je zelo dobrodošla in jo je treba obravnavati prednostno, če želimo doseči, da bodo ti postopki trajali največ 12–18 mesecev. Nove, kritične projekte je treba oceniti v pospešenih rokih in določiti stroge roke za najdaljše trajanje postopkov za izdajo dovoljenj oziroma licenc. Cilj vsake reforme postopkov izdaje dovoljenj mora biti skrajšanje njihovega trajanja in zmanjšanje njihove zapletenosti, hkrati pa ohranitev strogosti okoljskih, socialnih in upravljavskih standardov. Postopek izdaje dovoljenj se lahko pospeši tudi s krepitvijo mehanizma enotne kontaktne točke. Ta mehanizem se oblikuje v vnaprej določenih rokih, da zagotovi učinkovitejši in manj obremenjujoč centralizirani postopek izdaje dovoljenj. Reformirane določbe o izdaji dovoljenj bi morale veljati za obrate za raziskovanje, rudarjenje, rafiniranje, predelavo in recikliranje ter bi morale zagotavljati zadostno regulativno varnost glede končnih izidov. Poleg tega bi bilo treba vse nove zahteve v zvezi s poročanjem ali revizijo, zajete v uredbi o kritičnih surovinah, omejiti v potrebnem obsegu, da podjetjem v EU, ne glede na njihovo velikost, ne bi nalagali dodatnih upravnih bremen. Predvideni odbor za kritične surovine ima ključno vlogo pri podpiranju izvajanja uredbe o kritičnih surovinah, vključno s postopki odobritve. Zato je za zagotovitev učinkovitosti njegovih nadzornih nalog priporočljivo, da se v odbor poleg institucionalnih predstavnikov vključijo tudi neodvisni tehnični strokovnjaki s tega področja.

Odpravljanje nepoštenih trgovinskih praks in omejitev

14. Čeprav so cilji uredbe o kritičnih surovinah ambiciozni, so nekatere surovine v EU naravno omejene, zato bo za prehod na zeleno in digitalno gospodarstvo še naprej bistven uvoz.

15. Nadaljevati bo treba z izvajanjem uspešnih ukrepov trgovinske zaščite, če želimo zavarovati nove evropske naložbe in zagotoviti enake konkurenčne pogoje v odnosih s tretjimi državami. Modernizacija ukrepov trgovinske zaščite EU je potrebna za varstvo pred dumpingom tretjih držav. EU bi si morala zlasti prizadevati za hitrejšo izvajanje ukrepov trgovinske zaščite za preprečevanje nepoštenega uvoza ter hitrejšo in učinkovitejšo preiskave ter omogočiti široko izvajanje časasnih ukrepov že v zgodnji fazi.

16. Ukrepi EU na področju trgovinske politike bi se morali dopolnjevati s cilji uredbe o kritičnih surovinah in sorodnih politik, tudi glede socialnih pravic, pri čemer bi morali prednost nameniti hitri sklenitvi sporazumov o prosti trgovini z državami, ki imajo veliko virov in so trenutno v postopku pogajanj ali čakajo na ratifikacijo (Avstralija, Indonezija itd.). Kar zadeva že sklenjene sporazume o prosti trgovini, je treba oceniti in okrepiti obstoječe določbe, ki se nanašajo na energijo in surovine, kjer je to mogoče. Pozornost bi bilo treba nameniti tudi skladnosti trgovinske politike in carinskih pravil/pravil o poreklu, ki se uporabljajo za surovine, ter specifičnim vprašanjem glede izogibanja sankcijam, ki se uporabljajo za surovine.

V zakonodaji o recikliranju in odpadkih dajati prednost kritičnim in strateškim surovinam ter podpirati trge s sekundarnimi surovinami

17. Za krepitev strateške avtonomije EU je recikliranje pomembno. EU bi morala podpirati svojo industrijo obdelave in predelave odpadkov tako, da bi se pripravile sekundarne surovine za recikliranje v proizvodnih procesih, obstoječo zakonodajo o odpadkih pa spremeniti tako, da bi dajala prednost recikliranju ter krožnosti kritičnih in strateških surovin z največjim tehničnim in ekonomskim potencialom za recikliranje (izvedljivost). Podpirati bi morala tudi trge sekundarnih surovin. EESO predlaga, da se v zvezi s sekundarnimi surovinami sprejmejo ukrepi za vzpostavitev dobro delujočih trgov in čim večje zmanjšanje uhajanja odpadnega materiala.

18. Sekundarne surovine lahko prispevajo k zmanjšanju odvisnosti od nekaterih kritičnih surovin, zato bi jih bilo treba obravnavati v okviru uredbe o kritičnih surovinah. Eden od številnih primerov je učinkovito recikliranje ostankov železa ali jekla, ki lahko zmanjša potrebo po dobavi surovin za proizvodnjo kovin. Pričakuje se, da se bo količina ostankov železa ali jekla do leta 2030 močno zmanjšala, kar bo morda povzročilo motnje v oskrbi, čeprav so ključni element za energetski prehod.

19. Uredba o kritičnih surovinah bi morala za potrebe industrije in električnih vozil zagotoviti dostop do vseh kritičnih materialov. To ne vključuje le elementov redke zemlje, mangana, materialov, ki so ključni za zeleni prehod, vključno z jeklom, aluminijem in bakrom, industrijskih mineralov, grafitu ali niklja, temveč tudi sekundarne surovine. Kovine so ključni spodbujevalci infrastrukture zelenega prehoda; take spodbujevalce je treba primerno opredeliti in jih ustrezno upoštevati v uredbi o kritičnih surovinah, in sicer v njihovih celotnih vrednostnih verigah.

Ekonomske in okoljske študije o vplivu onesnaževal pri pridobivanju kritičnih surovin: uskladitev z določbami o državni pomoči

20. Tveganje, povezano z začetkom projektov raziskovanja in pridobivanja na tleh EU, bo glede na stopnjo negotovosti glede dejanske prisotnosti kritičnih surovin v EU mogoče razumno prevzeti le ob finančni podpori javnih sredstev. Ker uredba o kritičnih surovinah zahteva tudi skladnost takih kampanj s cilji zelenega dogovora, EESO predlaga, da se javno financiranje lažje odobri, če bodo rudarske dejavnosti temeljile na predhodnih ekonomskih in okoljskih študijah, v katerih bo ocenjen vpliv onesnaževal pri pridobivanju kritičnih surovin.

21. Če take predhodne študije ne spadajo v okvir strateških projektov, predvidenih v uredbi o kritičnih surovinah, bi bilo treba njihovo javno financiranje spodbujati z usklajevanjem s pravili o državni pomoči, natančneje z novo sprejeto spremembo uredbe o splošnih skupinskih izjemah za zeleni dogovor leta 2023. Omenjene predhodne študije je treba opredeliti kot „okoljsko pomoč“ ali „pomoč za raziskave, razvoj in inovacije“, če vključujejo več držav članic, pa kot „pomembne projekte skupnega evropskega interesa“.

22. Uspešno usklajevanje z ukrepi državne pomoči EU že v predhodni fazi raziskav in razvoja utegne dejansko zagotoviti, da bodo javna sredstva, s katerimi se podpira nadaljnje izvajanje strateških projektov, uspešno usmerjena k trajnostnim ciljem, v posebnem primeru pomembnih projektov skupnega evropskega interesa pa bo zagotovljeno, da bodo ti projekti imeli koordiniran izid. Mehanizmi javnega financiranja (npr. hiter in lažji dostop do finančnih mehanizmov, kot so posojila/jamstva za posojila/nepovratna sredstva) se lahko uvedejo samo v zvezi z naložbami, ki jih podjetja EU izvajajo v okviru projektov iz sporazumov o prosti trgovini.

Protimonopolna orodja: uredba o združitvah v korist vodilnih podjetij EU na področju recikliranja in pridobivanja kritičnih surovin

23. Glede na to, da je razpoložljivost kritičnih surovin v EU še vedno neraziskana in da so za vzpostavitev zanesljive in trajnostne dobavne verige kritičnih surovin potrebne znatne naložbe, bi bilo morda priporočljivo prilagoditi nekatera protimonopolna orodja EU, da bi olajšali uresničevanje ciljev iz uredbe o kritičnih surovinah in se hkrati izognili neupravičenemu izkrivljanju konkurence na notranjem trgu (na primer, morda bi bilo koristno uporabiti okvir za nadzor združevanja na prožnejši in trajnostno usmerjen način, pri čemer se poleg ciljev zelenega dogovora (kot je že predvidela Evropska komisija) upoštevajo tudi cilji uredbe o kritičnih surovinah).

24. Zato bi bilo združitve priporočljivo ocenjevati glede na strateške projekte, ki se bodo izvajali v okviru uredbe o kritičnih surovinah, da bi vzpostavili pravo ravnovesje med različnimi interesi.

25. Organe za konkurenco bi bilo tako treba pozvati, naj preučijo nove vrste učinkovitosti, tj. zmanjšanje motenj v dobavi in povečanje pripravljenosti industrije v primeru zunanega pomanjkanja kritičnih surovin. Pri takih ocenah je treba upoštevati tudi cilj Komisije, da se združi povpraševanje zainteresiranih kupcev kritičnih surovin in končno prispeva k znižanju trenutnih visokih cen.

Mednarodno sodelovanje in diverzifikacija virov: vključenost držav kandidatk in koordinacija z dvostranskim sodelovanjem v mednarodnih forumih

26. V skladu s ciljem Komisije za diverzifikacijo zunanjih virov kritičnih surovin EESO priporoča, da se preučijo možnosti za sklenitev posebnih sporazumov o partnerstvu in sodelovanju, tudi z državami kandidatkami. V okviru takih partnerstev bi se lahko izvajali projekti, ki bi jih financirala EU, za razvoj raziskovalnih dejavnosti na novih izbranih območjih in/ali na opušenih rudniških območjih v skladu s strateškimi projekti, ki se bodo na podlagi novih predlogov Komisije začeli izvajati v državah članicah EU.

27. Taka partnerstva so lahko pogojena z zavezami držav kandidatk, da bodo svoje okoljske politike hitreje poenotile s pravnim redom EU. Vključitev takšnih partnerstev v okvir pristopnih pogajanj, ki trenutno potekajo, bi precej verjetno lahko imela dvojno korist za EU kot celoto, saj bi povečala možnosti, da bi se domači viri kritičnih surovin v prihodnosti povečali, in državam kandidatkam olajšala izpolnjevanje okoljske zakonodaje EU (npr. na področju odpadkov, vode, industrijskega onesnaževanja in kakovosti zraka).

28. Uredba o kritičnih surovinah bo usklajena ne le z drugimi politikami EU in mednarodnimi trgovinskimi ukrepi, temveč tudi z dvostranskim sodelovanjem, ki ga EU izvaja v mednarodnih forumih (tj. s sodelovanjem med EU in ZDA v forumih, kot so partnerstvo za zanesljivost oskrbe z minerali, konferenca o kritičnih materialih in mineralih ter delovna skupina za kritične minerale Mednarodne agencije za energijo, ki jo je nedavno okreplil Energetski svet EU-ZDA).

29. Z uredbo o kritičnih surovinah si EU ne bo zagotovila le domače samozadostnosti glede kritičnih surovin, temveč bo pridobila tudi zunanjo avtonomijo za postavljanje novih standardov na globalnem prizorišču pri zagotavljanju zanesljivosti in trajnostnosti svojih dobavnih verig. S tem, ko bo EU na globalnem prizorišču določala standarde, se bodo še povečale možnosti za doseg splošnih ciljev, določenih v predlogu Komisije za odpravo onesnaževanja in nepoštenih trgovinskih praks v zvezi s kritičnimi surovinami po vsem svetu.

Dolgoročni cilji proti kratkoročnim ciljem pri ocenjevanju skladnosti z drugimi politikami EU: iskanje pravega (okoljskega) ravnovesja

30. Ni mogoče izključiti, da bo zaradi zagotavljanja dolgoročne uspešnosti izvrševanja uredbe o kritičnih surovinah morda potrebno kratkoročno preoblikovanje nekaterih ciljev zelenega dogovora, ki so tesno povezani z uredbo o kritičnih surovinah. Z možnostjo (skoraj) samozadostne EU, čeprav bi bilo za njeno popolno vzpostavitev potrebnega več časa, lahko postanejo dolgoročno bolj uresničljivi tudi cilji glede trajnostnosti oziroma podnebne nevtralnosti (tudi glede na relativno večje onesnaževanje, ki ga povzročajo sedanji načini pridobivanja materialov v nekaterih državah v razvoju).

III. PREDLOGI SPREMEMB – COM(2023) 160 final

Predlog spremembe 1

Uvodna izjava 29

Predlog Komisije	Predlog spremembe Ekonomskega, socialnega in okoljskega svet
(29) Zasebne naložbe podjetij, finančnih vlagateljev in odjemalcev so bistvene. Kadar zgolj zasebne naložbe ne zadostujejo, je lahko za učinkovit začetek izvajanja projektov v vrednostni verigi kritičnih surovin potrebna javna podpora, na primer v obliki jamstev, posojil ali naložb lastniškega kapitala in navideznega lastniškega kapitala. Ta javna podpora lahko pomeni državno pomoč. Taka pomoč mora imeti spodbujevalen učinek ter mora biti potrebna, ustrezna in sorazmerna. Obstoječe smernice o državni pomoči, ki so bile pred kratkim temeljito revidirane v skladu s cilji dvojnega prehoda, zagotavljajo številne možnosti za podporo naložbam v vrednostni verigi kritičnih surovin pod določenimi pogoji.	(29) Zasebne naložbe podjetij, finančnih vlagateljev in odjemalcev so bistvene. Kadar zgolj zasebne naložbe ne zadostujejo, je lahko za učinkovit začetek izvajanja projektov v vrednostni verigi kritičnih surovin potrebna javna podpora, na primer v obliki jamstev, posojil ali naložb lastniškega kapitala in navideznega lastniškega kapitala. Ta javna podpora lahko pomeni državno pomoč. Taka pomoč mora imeti spodbujevalen učinek ter mora biti potrebna, ustrezna in sorazmerna. Obstoječe smernice o državni pomoči, ki so bile pred kratkim temeljito revidirane v skladu s cilji dvojnega prehoda, zagotavljajo številne možnosti za podporo naložbam v vrednostni verigi kritičnih surovin pod določenimi pogoji. Komisija in države članice bi morale poskrbeti, da bo uporaba pravil o državni pomoči bolj jasna, ter uvesti mehanizme nepovratnih sredstev, posojil in davčnih olajšav v podporo obstoječim industrijskim zmogljivostim EU ter vzpostavljanju novih obratov v EU in zanesljivih partnerskih tretjih državah. Ti bi morali biti osredotočeni na odhodke za poslovanje in naložbe v osnovna sredstva.

Obrazložitev

Sedanji ukrepi, predvideni v zvezi z državno pomočjo, so nejasni in nimajo mehanizmov za podporo obstoječim industrijskim zmogljivostim, ki so jih močno prizadele hitro naraščajoče cene energije in vzpostavitev novih obratov za kritične surovine v EU in tujini.

Predlog spremembe 2

Člen 1(2), točka (a) (nova točka)

Predlog Komisije	Predlog spremembe Ekonomskega, socialnega in okoljskega svet
	(a) <i>določiti pregledno in jasno opredeljeno metodologijo za ocenjevanje materialov, ki jih je treba vključiti na seznam strateških surovin, vključno z uporabo tehničnih preglednic, podobno metodologiji, ki se uporablja za seznam kritičnih surovin. Prihodnjim seznamom strateških in kritičnih surovin mora biti priložena ocena učinka obstoječe zakonodaje EU in njenega vpliva na materiale na teh seznamih.</i>

Obrazložitev

Kritične surovine se ocenjujejo z oceno kritičnosti na podlagi posebne metodologije, ki vključuje dolg in temeljit postopek potrjevanja s pomočjo zunanjih strokovnjakov, predstavnikov industrije in raziskovalnih inštitutov. Nasprotno pa opredelitev strateških surovin ni temeljila na objavljeni metodologiji, niti ni vključevala predhodnih posvetovanj. Vključitev strateških surovin na seznam kritičnih surovin (Priloga 2) pomeni, da so vse surovine dosegle pragove, določene z metodologijo za kritične surovine, kar je zavajajoče.

Predlog spremembe 3

Člen 1(3)

Predlog Komisije	Predlog spremembe Ekonomskega, socialnega in okoljskega svet
3. Kadar Komisija na podlagi poročila iz člena 42 ugotovi, da Unija verjetno ne bo dosegla ciljev iz odstavka 2, <i>oceni izvedljivost in sorazmernost predlaganja ukrepov ali izvajanja svojih pooblastil na ravni Unije, da se zagotovi doseganje navedenih ciljev.</i>	3. Kadar Komisija na podlagi poročila iz člena 42 ugotovi, da Unija verjetno ne bo dosegla ciljev iz odstavka 2, <i>dopusti določeno stopnjo prožnosti, da se čim boljše odrazi edinstvenost vrednostne verige ciljnih surovin, saj ima vsaka surovina posebne lastnosti in izzive, povezane z njenim pridobivanjem, predelavo in recikliranjem. Osredotočiti se mora na ohranjanje obstoječih zmogljivosti in njihovo podporo. Spodbujati je treba odprt in stalen dialog med industrijo in oblikovalci politik, da se opredelijo merila, ki so tako tehnično kot ekonomsko izvedljiva ter skladna s cilji EU.</i>

Obrazložitev

Z vidika pridobivanja, predelave in recikliranja so referenčne vrednosti preveč splošne in nerealne ter lahko povzročijo nenamerne in negativne posledice. Določbe je treba skrbno preučiti glede gospodarskih in tehničnih težav, povezanih z njihovim izvajanjem, in glede tveganja preobremenitve industrije EU, zlasti malih in srednje velikih podjetij.

Predlog spremembe 4

Priloga I

Predlog Komisije	Predlog spremembe Ekonomskega, socialnega in okoljskega svet
PRILOGA I Strateške surovine Oddelek 1 Seznam strateških surovin Naslednje surovine se štejejo za strateške: (a) bizmut, (b) bor – za metalurgijo, (c) kobalt, (d) baker, (e) galij, (f) germanij, (g) litij – za baterije, (h) kovinski magnezij, (i) mangan – za baterije, (j) naravni grafit – za baterije, (k) nikelj – za baterije, (l) platinske kovine, (m) elementi redke zemlje za magnetne (Nd, Pr, Tb, Dy, Gd, Sm in Ce), (n) silicijeva kovina, (o) kovinski titan, (p) volfram.	PRILOGA I Strateške primarne in sekundarne surovine Oddelek 1 Seznam strateških surovin Naslednje primarne in sekundarne surovine se štejejo za strateške, vključno z zadevnimi nosilnimi kovinami in minerali, s katerimi se te strateške surovine pridobivajo: (a) bizmut, (b) bor, (c) kobalt, (d) baker, (da) ostanki železa ali jekla (vključno z nerjavnimi), (e) galij, (f) germanij, (g) litij, (ga) magnezit/magnezijev oksid, (h) magnezij, (i) mangan, (j) grafit, (k) nikelj, (ka) fosfor, (kb) pepelika, (l) platinske kovine, (m) elementi redke zemlje (Nd, Pr, Tb, Dy, Gd, Sm in Ce), (n) silicij, (o) titan, (p) volfram, (pa) čink.

Predlog spremembe 5

Priloga II

Predlog Komisije	Predlog spremembe Ekonomskega, socialnega in okoljskega svet
PRILOGA II Kritične surovine Oddelek 1 Seznam kritičnih surovin Naslednje surovine se štejejo za kritične:	PRILOGA II Kritične primarne in sekundarne surovine Oddelek 1 Seznam kritičnih surovin Naslednje primarne in sekundarne surovine se štejejo za kritične, vključno z zadevnimi nosilnimi kovinami in minerali, s katerimi se te kritične surovine pridobivajo :
(a) antimon, (b) arzen, (c) boksit, (d) barit, (e) berilij, (f) bizmut, (g) bor, (h) kobalt, (i) premog za koksanje, (j) baker, (k) glinenec, (l) fluorit, (m) galij, (n) germanij, (o) hafnij, (p) helij, (q) težki elementi redke zemlje, (r) lahki elementi redke zemlje, (s) litij, (t) magnezij, (u) mangan, (v) naravni grafit, (w) nikelj – za baterije , (x) niobij, (y) fosfatna ruda, (z) fosfor,	(a) antimon, (b) arzen, (c) boksit, (d) barit, (e) berilij, (f) bizmut, (g) bor, (h) kobalt, (i) premog za koksanje, (j) baker, (k) glinenec, (ka) ostanki železa ali jekla (vključno z nerjavnimi) , (l) fluorit, (m) galij, (n) germanij, (o) hafnij, (p) helij, (q) težki elementi redke zemlje, (r) lahki elementi redke zemlje, (s) litij, (sa) magnezit/magnezijev oksid , (t) magnezij, (u) mangan, (v) grafit, (w) nikelj, (x) niobij, (y) fosfatna ruda, (z) fosfor,

Predlog Komisije	Predlog spremembe Ekonomskega, socialnega in okoljskega svet
(aa) platinske kovine, (bb) skandij, (cc) silicijeva kovina, (dd) stroncij, (ee) tantal, (ff) kovinski titan, (gg) volfram, (hh) vanadij.	(aa) platinske kovine, (aaa) pepelika, (bb) skandij, (cc) silicijeva kovina, (dd) stroncij, (ee) tantal, (ff) kovinski titan, (gg) volfram, (hh) vanadij, (ii) cink.

Obrazložitev predlogov sprememb 4 in 5

Nekatere materiale je običajno mogoče kopati le skupaj z drugo osnovno kovino, na primer redke zemlje skupaj z železovo rudo, in jih ni mogoče izkopavati ločeno. Poleg tega so nekateri materiali potrebni v ekosistemu proizvodnje, rafiniranja in recikliranja materialov, npr. magnezit v talilnicah – brez tega materiala ni mogoče reciklirati kovin/materialov pri visokih temperaturah. Na tem področju bi se morali izogibati omejitvam (tako za kritične kot za strateške surovine) in ne bi smeli predpisovati posebnih uporab za določene surovine v vrednostni verigi. V nasprotnem primeru bi bila upravičena le zadnja faza rafiniranja, ne pa tudi pridobivanje.

Zaradi prehoda na nizkoogljično in krožno gospodarstvo postajajo sekundarne surovine vse pomembnejše, saj pomagajo zmanjšati odvisnost od primarnih surovin, podpirajo učinkovito rabo virov, zmanjšanje količine odpadkov in trajnostnost. Poleg tega so nekatere od teh surovin bistvene za razogljičenje industrije, zeleni prehod in doseganje ciljev neto ničelnih emisij.

Predlog spremembe 6

Člen 2, točka (15) (nova točka)

Predlog Komisije	Predlog spremembe Ekonomskega, socialnega in okoljskega svet
	(15) Projekt strateških surovin pomeni vsak načrtovan obrat ali načrtovano znatno razširitev ali spremembo namembnosti obstoječega obrata, ki se ukvarja s pridobivanjem, predelavo ali recikliranjem surovin iz Priloge II, tudi kadar se te surovine pojavljajo kot stranski proizvodi pri pridobivanju in predelavi nosilnih surovin, ki niso navedene v Prilogi I ali II.

Obrazložitev

Strateške surovine pogosto obstajajo kot stranski proizvodi nosilne (osnovne) kovine ali minerala. Zagotoviti je treba več pojasnil glede vključitve projektov pridobivanja takih osnovnih in nosilnih kovin in mineralov v okvir strateških projektov uredbe o kritičnih surovinah.

Predlog spremembe 7

Člen 3a (nov člen)

Predlog Komisije	Predlog spremembe Ekonomskega, socialnega in okoljskega svet
	Člen 3a 1. <i>Sekundarne surovine se upoštevajo na seznamih strateških (Priloga I) in kritičnih (Priloga II) surovin.</i> 2. <i>Komisija vsaj vsaki dve leti pregleda in po potrebi posodobi seznam strateških in kritičnih sekundarnih surovin, ki so del Priloge I in Priloge II, ob upoštevanju njihove strateške vloge pri razogljičenju in zelenem prehodu, napovedane visoke rasti povpraševanja ali pomanjkanja na globalni ravni, težav pri povečanju zbiranja/predelavi v EU ter velikega potenciala za predelavo kritičnih surovin v EU.</i>

Obrazložitev

Sekundarne surovine imajo pomembno vlogo pri razogljičenju evropskih industrij, zlasti tistih, ki proizvajajo strateške tehnologije za zeleni in digitalni prehod. Priznavanje njihove strateške vrednosti podpira odgovorno pridobivanje in zmanjšuje pridobivanje primarnih surovin. V okviru seznama strateških surovin bi bilo treba vzpostaviti podseznam strateških sekundarnih surovin, pri čemer bi bilo treba med drugim upoštevati naslednja merila: strateška vloga pri razogljičenju in zelenem prehodu; napovedana rast svetovnega povpraševanja; težave pri zbiranju, predelavi ali recikliranju v EU; velik potencial za predelavo kritičnih surovin. Pri oceni bi bilo treba upoštevati najnovejše razpoložljive podatke ter predvideni razvoj ponudbe in povpraševanja v ustreznem referenčnem obdobju, da bi se obravnavalo prihodnje pomanjkanje ali motnje v oskrbi.

Predlog spremembe 8

Člen 5(1), točka (c)

Predlog Komisije	Predlog spremembe Ekonomskega, socialnega in okoljskega svet
c) projekt bi se izvajal trajnostno, zlasti v zvezi s spremljanjem, preprečevanjem in zmanjševanjem vplivov na okolje, uporabo družbeno odgovornih praks, vključno s spoštovanjem človekovih pravic in pravic delavcev, potencialom za kakovostna delovna mesta in smiselnim sodelovanjem z lokalnimi skupnostmi in ustreznimi socialnimi partnerji, ter uporabo preglednih poslovnih praks z ustreznimi politikami skladnosti za preprečevanje in zmanjševanje tveganja škodljivih vplivov na pravilno delovanje javne uprave, vključno s korupcijo in podkupovanjem;	c) projekt bi se izvajal trajnostno, zlasti v zvezi s spremljanjem, preprečevanjem in zmanjševanjem vplivov na okolje, zlasti dolgoročno in na globalni ravni, uporabo družbeno odgovornih praks, vključno s spoštovanjem človekovih pravic in pravic delavcev, potencialom za kakovostna delovna mesta in smiselnim sodelovanjem z lokalnimi skupnostmi in ustreznimi socialnimi partnerji, ter uporabo preglednih poslovnih praks z ustreznimi politikami skladnosti za preprečevanje in zmanjševanje tveganja škodljivih vplivov na pravilno delovanje javne uprave, vključno s korupcijo in podkupovanjem;

Obrazložitev

Potrebno je pravo ravnovesje med dolgoročnimi trajnostnimi cilji in kratkoročnimi cilji (tudi ob upoštevanju relativno večjega onesnaževanja, ki ga povzročajo sedanje metode pridobivanja materialov v nekaterih državah v razvoju, in dejstva, da živimo na istem planetu).

Predlog spremembe 9

Člen 19(1), točka (e) (nova točka)

Predlog Komisije	Predlog spremembe Ekonomskega, socialnega in okoljskega svet
	(e) <i>nepoštenih trgovinskih praks. Komisija ohrani in okrepi ukrepe trgovinske zaščite, da bi zagotovila enake konkurenčne pogoje. EU bi morala dati prednost tudi oblikovanju spodbud, skladnih s pravili STO, da se zagotovijo enaki konkurenčni pogoji na svetovni ravni. Te bi lahko bile v obliki spodbujanja potrošnikov v smeri trajnostnih evropskih surovin ali podpore za vzpostavitev naprednejših obratov.</i>

Obrazložitev

Evropska industrija surovin je v svetovnem merilu v slabšem konkurenčnem položaju in poskrbeti je treba, da se bodo ukrepi trgovinske zaščite uporabili za zaščito industrije pred nepoštenimi trgovinskimi praksami.

Predlog spremembe 10

Člen 35(1)

Predlog Komisije	Predlog spremembe Ekonomskega, socialnega in okoljskega svet
1. Odbor sestavljajo države članice in Komisija. Predseduje mu Komisija.	1. Odbor sestavljajo države članice in Komisija ter neodvisni tehnični strokovnjaki . Predseduje mu Komisija.

Obrazložitev

Predvideni odbor za kritične surovine ima ključno vlogo pri podpiranju izvajanja uredbe o kritičnih surovinah, vključno s postopki odobritve. Zato je za zagotovitev učinkovitosti njegovih nadzornih nalog priporočljivo, da se v odbor poleg institucionalnih predstavnikov vključijo tudi neodvisni tehnični strokovnjaki s tega področja.

V Bruslju, 12. julija 2023

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Oliver RÖPKE